

Code No. 1704

CLASS : 9th (Ninth)

Series : 9-April/2021

रोल नं०

पूर्व मध्यमा (प्रथम वर्ष) संस्कृत साहित्य कोड 902 ए (आधुनिक आर्ष पद्धति)

(Only for Fresh/School Candidates)

समय : 2½ घण्टे]

[पूर्णांक : 80

- कृपया जाँच कर लें कि इस प्रश्न-पत्र में मुद्रित पृष्ठ 8 तथा प्रश्न 4 हैं।
- प्रश्न-पत्र में सबसे ऊपर दिये गये कोड नम्बर को छात्र उत्तर-पुस्तिका के मुख्य-पृष्ठ पर लिखें।
- कृपया प्रश्न का उत्तर लिखना शुरू करने से पहले, प्रश्न का क्रमांक अवश्य लिखें।
- उत्तर-पुस्तिका के बीच में खाली पन्ना/ पन्ने न छोड़ें।
- उत्तर-पुस्तिका के अतिरिक्त कोई अन्य शीट नहीं मिलेगी। अतः आवश्यकतानुसार ही लिखें और लिखा उत्तर न काटें।
- परीक्षार्थी अपना रोल नं० प्रश्न-पत्र पर अवश्य लिखें।
- कृपया प्रश्नों का उत्तर देने से पूर्व यह सुनिश्चित कर लें कि प्रश्न-पत्र पूर्ण व सही है, परीक्षा के उपरान्त इस सम्बन्ध में कोई भी दावा स्वीकार नहीं किया जायेगा।

नोट : सर्वे प्रश्नाः समाधेयाः।

सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।

(वस्तुनिष्ठात्मकप्रश्नाः)

(वस्तुनिष्ठ प्रश्न)

1. सर्वेषां प्रश्नानामुत्तरं लिखत –

1 × 10 = 10

सभी प्रश्नों के उत्तर लिखें –

(i) कीदृशः पुत्रः शत्रुर्भवति ?

(क) अपण्डितः

(ख) पण्डितः

(ग) साक्षरः

(घ) बलवान्

(ii) तारागणाः किं न हन्ति ?

(क) प्रकाशम्

(ख) मानवम्

(ग) तमः

(घ) पशुम्

(iii) शास्त्रं कस्य लोचनम् अस्ति ?

(क) गुरोः

(ख) शिष्यस्य

(ग) कक्षायाः

(घ) सर्वस्य

(iv) धर्मेण हीनाः मानवाः कैः समानाः भवन्ति ?

(क) देवताभिः

(ख) राक्षसैः

(ग) पशुभिः

(घ) पादपैः

(v) कार्याणि केन सिध्यन्ति ?

(क) शयनेन

(ख) उद्यमेन

(ग) वदनेन

(घ) भाषणेन

(vi) सज्जनानां सन्निधानेन कः प्रवीणतां याति ?

(क) पशुः

(ख) ज्ञानी

(ग) मूर्खः

(घ) बालकः

(vii) धीमतां कालः केन गच्छति ?

(क) काव्यशास्त्रविनोदेन

(ख) कलहेन

(ग) शयनेन

(घ) भाषणेन

(viii) मूर्खाणां कालः कथं गच्छति ?

(क) पठनेन

(ख) भ्रमणेन

(ग) भोजनेन

(घ) कलहेन

(ix) कस्मै दत्तं दानं सफलं कथ्यते ?

(क) धनिकाय

(ख) दरिद्राय

(ग) ज्ञानिने

(घ) बलवते

(x) नारायणदत्तस्य रचना का वर्तते ?

(क) हितोपदेशः

(ख) नीतिशतकम्

(ग) कादम्बरी

(घ) मेघदूतम्

(एकपदीय-अतिलघूत्तरीयप्रश्नाः)

(एकपदीय - अति लघूत्तरीय प्रश्न)

सर्वेषां प्रश्नानामुत्तरं लिखत -

1 × 30 = 30

सभी प्रश्नों के उत्तर लिखें -

(xi) नीतिकथासु हितोपदेशस्य स्थानं किमस्ति ?

(xii) नारायणपण्डितः कस्य राज्ञः राजकविरासीत् ?

(xiii) 9३७३ ई० वर्षे हितोपदेशस्य कः हस्तलेखः प्राप्तः ?

(xiv) मूर्खपुत्रः प्रतिपदं किं प्रददाति ?

(xv) भागिरथ्याः तटे किं नगरम् अवस्थितम् ?

(xvi) सुदर्शनः कस्य नगरस्य स्वामी आसीत् ?

(xvii) कस्य समा विषयुक्ता भवति ?

(xviii) वृद्धस्य कृते तरुणी कीदृशी भवति ?

(xix) कः मनुष्य पशुभिः समानो भवति ?

(xx) रथस्य गतिः केन न जायते ?

(xxi) दैवं कर्म किं प्रोच्यते ?

- (xxxii) का पुरुषाः किं वदन्ति ?
- (xxxiii) लक्ष्मीः कं पुरुषसिंहमुपैति ?
- (xxxiv) कार्याणि केन सिध्यन्ति ?
- (xxxv) बकः कुत्र न शोभते ?
- (xxxvi) मृगः कीदृशस्य सिंहस्य मुखं न प्रविशति ?
- (xxxvii) विद्याहीनाः कैस्समानाः न शोभन्ते ?
- (xxxviii) अद्रव्ये निहिताः क्रियाः केन युक्ताः न भवन्ति ?
- (xxxix) कीटः पुष्पाणां संसर्गात् केषां शिरोयाति ?
- (xxxx) विदुषां संसर्गेण कः प्रकाशितो जायते ?
- (xxxxi) मूर्खः स्वसमयं कथं यापयति ?
- (xxxxii) शल्मलीवृक्षः कुत्र आसीत् ?
- (xxxxiii) काकस्य नाम किमासीत् ?
- (xxxxiv) कपोतस्य नाम किमासीत् ?
- (xxxxv) गवां पयः प्रकृत्या कीदृशं भवति ?
- (xxxxvi) वृद्धस्य वचनं कस्मिन्काले अवश्यं ग्राह्यम् ?
- (xxxxvii) लोभात् कस्योत्पत्तिः जायते ?
- (xxxxviii) कापुरुषस्य लक्षणं किम् ?

(xxxix)युधि विक्रमता कस्य लक्षणम् ?

(XL) भूतिमिच्छता पुरुषेण के हातव्याः ?

(अतिलघूत्तरीयाःप्रश्नाः)

(अतिलघूत्तरीय प्रश्न)

2. निम्नांकित श्लोकेषु रिक्तस्थानानि पूरयत -

निम्नांकित श्लोकों में रिक्तस्थान को पूर्ण करें -

2 × 7 = 14

(क) शोकस्थानसहस्राणि न पण्डितम्॥

(ख) मूर्खो यति प्रवीणताम्॥

(ग) रूपयौवनसम्पन्नाः इव किंशुकाः॥

(घ) पाञ्चजन्यं वृकोदरः॥

(ङ) ततः शब्दस्तुमुलोऽभवत्॥

(च) तस्य सञ्जनयन् पितामहः॥

(छ) गुणाःगुणज्ञेषु भवन्त्यपेयाः॥

(लघूत्तरीयप्रश्नाः)

(लघूत्तरीय प्रश्न)

3. निम्नलिखितश्लोकेषु कयोश्चिद् **द्वयोः** व्याख्या सप्रसंगं विधेया -

3 × 2 = 6

निम्नलिखित श्लोकों में से किन्हीं **दो** की व्याख्या सप्रसंग कीजिए :

(क) स जातो येन जातेन याति वंशः समुन्नतिम्।

परिवर्तिनि संसारे मृतः को वा न जायते॥

(ख) यौवनं धनसम्पत्तिः प्रभुत्वमविवेकिता।

एकैकमप्यनर्थाय किमु यत्र चतुष्टयम्॥

- (ग) एकं शास्त्रं देवकीपुत्रगीतमेको देवो देवकीपुत्र एव।
एको मन्त्रस्तस्य नामानि यानि कर्माप्येकं तस्य देवस्य सेवा।।
- (घ) धर्मक्षेत्रे कुरुक्षेत्रे समवेता युयुत्सवः।
मामकाः पाण्डवाश्चैव किमकुर्वत संजय!।।

(दीर्घउत्तरीयप्रश्नाः)

(दीर्घ उत्तरीय प्रश्न)

4. निम्नांकितश्लोकान् पठित्वा श्लोकाधारित प्रश्नानाम् उत्तरं ददतु –

5 × 4 = 20

निम्नलिखित श्लोकों को पढ़कर श्लोकों पर आधारित प्रश्नों का उत्तर दीजिए –

- (i) आपदर्थे धनं रक्षेत् दारान् रक्षेत् धनैरपि।
आत्मानं सततं रक्षेत् दारैरपि धनैरपि।।
- (क) आपदर्थे किं रक्षणीयम् ?
(ख) धनैरपि श्रेष्ठं किं भवति ?
(ग) सततं किं रक्षणीयम् ?
(घ) धनैरपि दारैरपि किं रक्षणीयम् ?
(ङ) सर्वस्मात् श्रेष्ठं वस्तु किं भवति ?
- (ii) गुणाः गुणज्ञेषु गुणाः भवन्ति ते निर्गुणंप्राप्य भवन्ति दोषाः।
आस्वाद्यतोयाः प्रवहन्ति नद्यः समुद्रमासाद्य भवन्त्यपेयाः।।
- (क) गुणाः कुत्र गुणा एव भवन्ति ?
(ख) गुणाः कं प्राप्य दोषयुक्ताः भवन्ति ?
(ग) आस्वाद्यतोयाः काः प्रवहन्ति ?
(घ) समुद्रमासाद्य अपेयाः काः भवन्ति ?
(ङ) उपर्युक्तः श्लोकः कुतः गृहीतो वर्तते ?

(iii) पाञ्जन्यं हृषीकेशो देवदत्तं धनञ्जयः।

पौण्ड्रं दध्मौ महाशंखं भीमकर्मा वृकोदरः॥

(क) पाञ्जन्यं शंखं कः वादितवान् ?

(ख) धनञ्जयः कं शंखं वादितवान् ?

(ग) पौण्ड्रं नामकं शंखं कः दध्मौ ?

(घ) वृकोदरः कः प्रोच्यते ?

(ङ) महाशंखं कः दध्मौ ?

(iv) अनन्तविजयं राजा कुन्तीपुत्रो युधिष्ठिरः।

नकुलः सहदेवश्च सुघोषमणिपुष्पकौ॥

(क) कः राजा प्रोच्यते ?

(ख) नकुलः कं शंखं दध्मौ ?

(ग) सहदेवस्य शंखस्य किं नाम् ?

(घ) अनन्तविजयं नामकं शंखं कः वादितवान् ?

(ङ) महाभारतयुधं कुत्र अभूत् ?

